

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΖΑΓΚΙΟΡΗ
ΚΙΚΗ ΚΟΝΤΟΜΗΝΑ

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τὰς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν...

ΑΡΧΑΙΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ (ΕΝΟΤΗΤΑ 12n)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ο Σωκράτης, διατυπώνοντας τα συμπεράσματα που κατ' αυτόν προκύπτουν από την παράθεση της αλληγορίας του σπηλαίου, αποκλείει από τη διοίκηση της πολιτείας συγκεκριμένες κατηγορίες ανθρώπων. Ποιες είναι αυτές και γιατί θεωρεί ότι δεν θα μπορούσαν να κυβερνήσουν «ικανῶς» μια πολιτεία;
2. Με ποιον τρόπο οφείλουν, σύμφωνα με τον Σωκράτη, να μεταχειριστούν στη δική τους κοινωνία οι «οἰκισταί» της ιδεατής πολιτείας τους ανθρώπους που διαθέτουν «βελτίστας φύσεις»;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ο Σωκράτης, με την παράθεση της αλληγορίας του σπηλαίου στην προηγούμενη ενότητα, επιχείρησε να καταδείξει τον καθοριστικό ρόλο της παιδείας στη συγκρότηση μιας δίκαιης, ευνομούμενης και ορθά διοικούμενης πολιτείας. Στην ενότητα αυτή, έχοντας ολοκληρώσει την αλληγορική του διήγηση και την εξήγηση του συμβολισμού της, διατυπώνει τα συμπεράσματά του προς τον Γλαύκωνα με τη μορφή ενός ρητορικού ερωτήματος. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι με βάση τα όσα επισημάνθηκαν παραπάνω είναι λογικό και επόμενο να θεωρήσει κανείς ότι δεν θα μπορούσαν ποτέ να διοικήσουν σωστά μια πολιτεία δύο συγκεκριμένες κατηγορίες ανθρώπων. Η πρώτη κατηγορία είναι οι απαίδευτοι, οι αμαθείς ή ημιμαθείς άνθρωποι, αυτοί που δεν έχουν αποκτήσει προσωπική εμπειρία της ίδιας της αλήθειας. Η καθαυτή αλήθεια είναι νοητή οντότητα, την οποία ατενίζει, «θεᾶται» ο νους ύστερα από πνευματική εξάσκηση. Αυτή η άμεση θέαση της αλήθειας, που υπερβαίνει την απλή μάθηση, είναι η εμπειρία που δεν διαθέτουν οι απαίδευτοι. Οι άνθρωποι, λοιπόν, αυτοί είναι ακατάλληλοι για την ανάληψη της εξουσίας, επειδή δεν διαθέτουν έναν συγκεκριμένο στόχο στη ζωή τους, ένα υψηλό ιδανικό, το οποίο θα εκπορεύεται από τη «θέαση» του «Ἀγαθοῦ» και θα εμπνέει ή υπαγορεύει κάθε πράξη τους και στον ιδιωτικό και στο δημόσιο βίο. Η ελλειμματική παιδεία των συγκεκριμένων ανθρώπων τους καθιστά ηθικά ατελείς και ανερμάτιστους και, κατά συνέπεια, ανίκανους για μια τέτοια υψηλή αποστολή, η οποία αποσκοπεί στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου και όχι στην εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων ή ιδιοτελών επιδιώξεων. Η δεύτερη κατηγορία ανθρώπων, που αποκλείει ο Σωκράτης, είναι όσοι ασχολούνται αποκλειστικά με τη θεωρητική μάθηση, με το φιλοσοφικό στοχασμό, που συνοδεύεται όμως από τέλεια αποκοπή από κάθε άλλη δραστηριότητα, κοινωνική ή πολιτική. Αυτοί είναι οι πνευματικοί άνθρωποι, που μένουν κλεισμένοι στη μακαριότητά τους και δεν είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν ενεργά στην πολιτική, επειδή θεωρούν ότι έχουν βρει την πλήρη ευδαιμονία στις θεωρητικές τους ενασχολήσεις. Είναι φανερό ότι ο φιλόσοφος διακρίνει και στις δύο στάσεις ζωής μονομέρεια ιδιαίτερα επιζήμια για το κοινωνικό σύνολο.

2. Ο Σωκράτης, έχοντας επισημάνει στο α' μέρος της ενότητας την ακαταλληλότητα τόσο των «ἀπαιδεύτων» όσο και των «ἐν παιδείᾳ ἑωμένων διατρίβειν διὰ τέλους» να αναλάβουν τη διακυβέρνηση μιας πολιτείας, αναφέρεται στα νομοθετικά μέτρα που οφείλουν να λάβουν οι «οἰκισταί» της ιδεατής πολιτείας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το συγκεκριμένο πρόβλημα: αρχικά, οφείλουν να στρέψουν τις θεωρητικές ενασχολήσεις των πιο προικισμένων πνευματικά πολιτών («τὰς βελτίστας φύσεις») προς το γνωστικό αντικείμενο που η προηγούμενη συζήτηση ανέδειξε ως το πιο σημαντικό («μέγιστον μάθημα»). Πρόκειται για τη φιλοσοφία, τη διαλεκτική, η ενασχόληση με την οποία οδηγεί την ανθρώπινη ψυχή στη σταδιακή μετάβασή της από τον κόσμο των αισθητών σε εκείνο των νοητών και κατ' επέκταση στη θέαση της «ἰδέας» του «Ἀγαθοῦ», δηλαδή της υπέρτατης γνώσης και αλήθειας. Στη συνέχεια, μετά την ενόραση του νοητού κόσμου και τη βίωση της υπέρτατης πνευματικής εμπειρίας, «αἱ βέλτισται φύσεις» θα κληθούν να εγκαταλείψουν προσωρινά τις θεωρητικές ενασχολήσεις τους. Θα υποχρεωθούν, στην περίπτωση που δεν το επιθυμούν, να επιστρέψουν στον υπόγειο και μισοσκότεινο κόσμο των πρώην συνδεσμομένων τους, δηλαδή να συμμετάσχουν ενεργά στην κοινωνική και πολιτική ζωή, για να την αναμορφώσουν με τη χρηστή και πεφωτισμένη διοίκησή τους. Δεν έχουν το δικαίωμα, επισημαίνει ο Σωκράτης, να αρνηθούν τις «τιμές» και τους «πόνους», που συνεπάγεται η ενασχόληση με την πολιτική, όσο ασήμαντες και οδυνηροί αντίστοιχα και αν τους φαίνονται.

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ FRANCHISE

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Σωτήρος & Αθικιβιάδου 132

Τηλ.: 210 4112507, e-mail: info@poukamisas.gr

ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ: Εθ. Βενιζέλου & Μεγ. Αλεξάνδρου 161, Τηλ.: 210 5616810, **ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ:**

Ηπείρου 37, Τηλ.: 210 9312700, **ΑΙΓΑΛΕΟ:** Θηβών 425 & Αδριανουπόλεως 10, Τηλ.: 210 5319805,

ΑΜΦΙΑΛΗ: Κεφαλληνίας 8, Τηλ.: 210 4004200,

ΓΑΛΑΤΣΙ: Εθ. Βενιζέλου 16, Τηλ.: 210 2224000,

ΓΛΥΦΑΔΑ: Γούναρη 44 & Πόντου 87, Τηλ.: 210

9647806, **ΔΡΑΠΕΤΣΟΝΑ:** Εθ. Βενιζέλου 72, Τηλ.:

210 4622920, **ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ:** Μινωταύρου

14, Τηλ.: 2810 245300, **ΚΑΛΛΙΘΕΑ:** Εθ. Βενιζέλου

188, Τηλ.: 210 9588891, **ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ:** Δημη-

τρακοπούλου & Σπετσών 38, Τηλ.: 210 4978027,

ΛΑΡΙΣΑ: Ρούσβελτ & Καποδιστρίου 1, Τηλ.: 2410

612660, **ΜΕΓΑΡΑ:** 28ης Οκτωβρίου 148, Τηλ.:

22960 24248, **ΜΟΣΧΑΤΟ:** Χρυσοστόμου Σμύρνης

124, Τηλ.: 210 9401137, **ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ:** Εθ. Βε-

νιζέλου 233 & Μάρκου Μπότσαρη 30, Τηλ.: 210

9883771, **ΝΙΚΑΙΑ:** Απαθείας & Διαμαντίδη 71,

Τηλ.: 210 4975777, **ΠΕΙΡΑΙΑΣ:** Σωτήρος & Αθικ-

ιβιάδου 132, Τηλ.: 210 4112506, **ΠΕΡΑΜΑ:** Λ. Ει-

ρήνης 177, Τηλ.: 210 4416454, **ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ:** Τζων

Κέννεντυ & Γιαννισών 122, Τηλ.: 210 5987116

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Δημοσθένους Περί συντάξεως, 12-13)

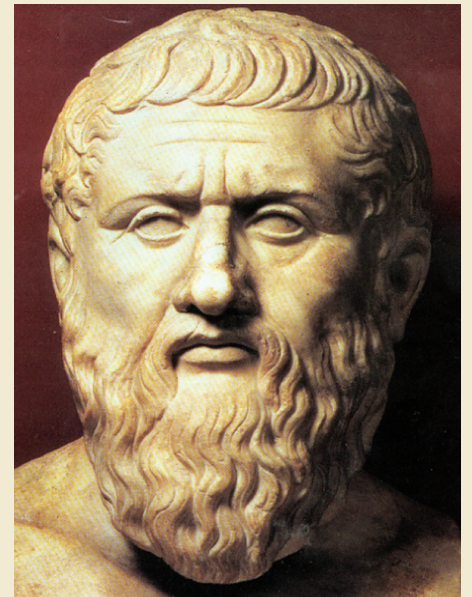
Ἦδη δέ τις εἶπεν ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι που λέγων, οὐχ ὑμῶν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν διαρρηγνυμένων εἰ ταῦτα γενήσεται, «τί δ' ὑμῖν ἐκ τῶν Δημοσθένους λόγων ἀγαθὸν γέγονεν; παρελθὼν ὑμῶν, ὅταν αὐτῶ δόξη, ἐνέπλησε τὰ ὄψα λόγων, καὶ διέσυρε τὰ παρόντα, καὶ τοὺς προγόνους ἐπήνεσεν, καὶ μετεωρίσας καὶ φυσήσας ὑμᾶς κατέβη». Ἐγὼ δ' εἰ μὲν ὑμᾶς δυναίμην ὧν λέγω τι πείσαι, τηλικαῦτ' ἂν οἶμαι τὴν πόλιν πράξει ἀγαθὰ ὥστ', εἰ νῦν εἰπεῖν ἐπιχειρήσαιμι, πολλοὺς ἂν ἀπιστήσαι ὡς μείζοσιν ἢ δυνατοῖς· οὐ μὴν οὐδὲ τοῦτο μικρὸν ὠφελεῖν οἶμαι, εἰ τὰ βέλτιστ' ἀκούειν ὑμᾶς συνεθίζω. Δεῖ γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν βουλόμενόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὸν τὰ ὄψα πρῶτον ὑμῶν ἰάσασθαι· διέφθαρται γάρ· οὕτω πολλὰ καὶ ψευδῆ καὶ πάντα μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστ' ἀκούειν εἴθισθε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το κείμενο που σας δίνεται.
2. Να γράψετε το ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
διαρρηγνυμένων: τον ίδιο τύπο στον παθητικό αόριστο β'
παρελθών: το γ' ενικό προστακτικής ενεστώτα
ἐνέπλησε: το β' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
τὰ ὄψα: τη δοτική πληθυντικού
κατέβη: το α' πληθυντικό υποτακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή
δυναίμην: το β' ενικό οριστικής παρατατικού
μείζοσιν, μᾶλλον: τους άλλους βαθμούς του επιθέτου (στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό) και του επιρρήματος
ἀκούειν: τον ίδιο τύπο στον ενεργητικό παρακείμενο
διέφθαρται: το β' ενικό ευκτικής μέσου μέλλοντα
ψευδῆ: την ίδια πτώση στον ενικό αριθμό του ίδιου γένους.
3. **τῶν διαρρηγνυμένων, λόγων, πείσαι, μικρόν, ἀγαθόν, ἰάσασθαι:** Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους.
4. Να εντοπίσετε τους υποθετικούς λόγους της τελευταίας περιόδου και να επισημάνετε το είδος τους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ἦδη ὅμως, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἶπε κάποιος, ὄχι ἀπὸ ἐσᾶς τους πολλούς, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτοῦ που διαρρηγνύουν τα ἱμάτιά τους, ἀν θὰ γίνον αὐτά: «τι καλὸ ἔχει συμβεῖ σε σας ἀπὸ τους λόγους του Δημοσθένη; Ἀφού ἀνέβηκε στο βῆμα, ὅταν ο ἴδιος ἐκρίνε σκόπιμο, γέμισε τα αὐτιά σας με λόγια, χλεύασε τη σημερινή κατάσταση, ἐπαίνεσε τους προγόνους και, ἀφού σας ἀνέψωσε το ἠθικὸ με μάταιες ἐλπίδες και σας φούσκωσε τα μυαλά, κατέβηκε ἀπὸ το βῆμα». Ἐγὼ ὅμως, εἴν μπορούσα να σας πείσω για ἓνα μέρος ἀπὸ ὅσα λέω, πιστεύω ὅτι θὰ ἔκανα τόσο μεγάλο καλὸ στην πόλη, ὥστε, εἴν επιχειρούσα τώρα να σας το παρουσιάσω, πολλοὶ δὲν θὰ το πιστευαν, ἐπειδὴ κατὰ τη γνώμη τους εἶναι πιο πᾶν ἀπὸ το ἐφικτό· ἀλλὰ ὅμως νομίζω ὅτι οὔτε αὐτὸ εἶναι μικρὴ ὠφέλεια, εἴν δηλαδὴ σας συνηθίζω να ἀκούτε τα πιο σωστά. Γιατί πρέπει, Ἀθηναῖοι, αὐτὸς που θέλει να κάνει κάποιον καλὸ στην πόλη μας πρῶτα να γιατρέψει τ' αὐτιά σας· γιατί ἔχουν πάθει βλάβη τόσα πολλὰ ψέματα ἔχετε συνηθίσει ν' ἀκούτε και προπαντὸς ὅλα τ' ἄλλα παρὰ τα σωστά.
2. **διαρρηγνυμένων:** διαρραγέντων
παρελθών: παρίτω
ἐνέπλησε: ἐμπίμπλατε
τὰ ὄψα: τοῖς ὠσί(ν)
κατέβη: καταβῶμεν
δυναίμην: ἐδύνω - ἡδύνω
μείζοσιν, μᾶλλον: μεγάλοις (θετικός), μεγίστοις (υπερθετικός), μᾶλα (θετικός), μάλιστα (υπερθετικός)
ἀκούειν: ἀκηκοέναι
διέφθαρται: διαφθεροῖο
ψευδῆ: ψευδές
3. **τῶν διαρρηγνυμένων:** ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή, γενική διαιρετική στο «τις»
λόγων: ἔμμεσο αντικείμενο στο ρ. ἐνέπλησε
πείσαι: τελικό ἀπαρέμφατο, αντικείμενο στο ρ. δυναίμην
μικρόν: αιτιατική, ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο ἀπαρέμφατο «ὠφελεῖν»
ἀγαθόν: επιθετικός προσδιορισμός στο «τις»
ἰάσασθαι: τελικό ἀπαρέμφατο, υποκείμενο στο ἀπρόσωπο ρ. δεῖ
4. (i) «εἰ ... δυναίμην» (υπόθεση) - «(οἶμαι) ἂν πράξαι» (ἀπόδοση): πλαγιωμένος υποθετικός λόγος, δηλώνει την ἀπλή σκέψη του λέγοντος.
(ii) «εἰ ... ἐπιχειρήσαιμι» (υπόθεση) - «(οἶμαι) ἂν ἀπιστήσαι» (ἀπόδοση): πλαγιωμένος υποθετικός λόγος, δηλώνει την ἀπλή σκέψη του λέγοντος.
(iii) «εἰ ... συνεθίζω» (υπόθεση) - «(οἶμαι) ὠφελεῖν» (ἀπόδοση): πλαγιωμένος υποθετικός λόγος, δηλώνει το πραγματικό.

ΠΛΑΤΩΝ
(428 ή 427- 348 ή 347 π.Χ)

Κορυφαῖος Ἕλληνας φιλόσοφος, γόνος αριστοκρατικής οἰκογένειας τῆς Ἀθήνας και ἓνας ἀπὸ τους πλέον ἐνθουσιώδεις μαθητὲς του Σωκράτη. Ο Σωκράτης ἐξᾶλλου ὡς πρωταγωνιστὴς διαλόγων εἶναι το κεντρικὸ πρόσωπο των ἀψογων ἀπὸ ἀποψη καλλιτεχνική ἔργων του. Πρῶτα ἔγραψε τα ἔργα Ἀπολογία, Κρίτων, Εὐθύφρων, Λάχης, Λύσις, Χαρμίδης, Πρωταγόρας, που ἀποπνέουν τη σοκρατική μέθοδο ἀνάλυσης ἐννοιῶν με δεσπόζουσα τὴν νηθική. Μετὰ το 380 π.Χ ἔγραψε τα ἔργα Γοργίας, Μένων, Εὐθύδημος, Κρατύλος, Ἰππίας ἐλάσσων κ.ά. Ἐδῶ ὑπάρχουν σπέρματα τῆς διδασκαλίας των ἰδεῶν και κριτική στη σχετικοκρατία των σοφιστῶν. Η ὠριμη περίοδος, τῆς ἐπόμενης δεκαετίας, ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τα ἔργα Πολιτεία, Συμπόσιο, Φαῖδων, Φαῖδρος, Θεαίτητος, Παρμενίδης, Σοφιστής, Πολιτικός, Φίληβος, Τίμαιος και Κριτίας, ὅπου ο Πλάτων ἐκθέτει τη θεωρία του για τη γνώση και τη διαλεκτική των κατηγοριῶν και του κόσμου. Η διαλεκτική σαν μέθοδος χωρισμοῦ του ἐνιαίου σε πολλὰ εἶναι η βασική ἐπιστήμη στην οποία στήριξε ο Πλάτων το φιλοσοφικὸ του σύστημα, που πολιτικά ἐπαίρνε τη μορφή «οι φιλόσοφοι να κυβερνοῦν, οι φρουροὶ να υπερασπίζον το κράτος και οι εργαζόμενοι να το ἐφοδιάζον». Ὀντολογικά η φιλοσοφία του στηριζόταν σε τρεῖς ουσίες. Στο ἀδιαίρετο και ἀκίνητο «εν», στον ἀμιγῆ και ἐνορατικό «νου» ὡς ἀπόρροια του «ἐνός» και στην ἀθάνατη «ψυχὴ», που παίρνει ἀπὸ το «νου» τους νόμους τῆς κίνησης και τον φέρνει σε ἐπαφή με τις «ιδέες» και τον ὠραῖο κόσμο των «πραγμάτων».

